

Kako in kedaj postane naše ljubljansko močvirje popolnoma rodovitna zemlja?

V 1. listu letošnjih „Novic“ smo čitali, da pride spomladi vnanji izvedenec v Ljubljano v posvèt, kako naj bi se temeljito poprijela dela na močvirji, da postane to zemljišče kolikor mogoče rodovitna zemlja. Da si bo naš močvirski odbor za to posvetovanje izbral pravega moža, smemo za gotovo pričakovati.

Glavna naloga tega izvedenskega posvetovanja bode pa dvojna: ena ta, da se močvirje popolno na suho dene in se zabranijo prihodnje povodnje, — druga pa ta, da se bo, kakor močvirska postava velja, mogoča po skušnjah družih dežel v pravem času in v pravi meri spuščati voda čez zemljo, da dobiva plodno moč. To dvojno utegne v prihodnosti naše sedanje močvirje prestvariti v zemljo, da izgubi ime „močvirja“, pa jej tudi ne manjka potrebne vlage in potem postane jako rodovitna zemlja.

Kako pravilno močiti travnike ali vodó spuščati čez-nje, to je pri nas dosihmal še tako neznana stvar, da marsikateri kmetič utegne reči: „kaj gospode luna trka, da mislijo na namakanje zemljišč!“ A vendar se dá spuščanje vode po travnikih ne le prav dobro izpeljati, ampak je osušenim travnikom neobhodno potrebno in velika jim dobrota.

Od tega časa, kar imamo železnice, na morji pa parobrode, je svet veliko manjši postal, — kar je nekdanj bilo daleč, je zdaj prav blizu. Kar nekdanj ni bilo mogoče, da bi dežele, katere zavoljo slabe letine niso nič pridelale, bile daleč od drugod žita in družih pridelkov in celó živine dobivale, to je dandanes po železnicah in parobrodih prav lahko mogoče; vse se prevažva križem po svetu in še celó po nizki ceni prav zato, ker vožnina po železnicah ni draga. To je gotovo na korist tistim, ki žita ali družega živeža potrebujejo, a gotovo ni na korist kmetovalcem domačim, katerim vnanje blagó hudo konkurenco dela. Vnanje dežele imajo tudi mnogoterih koristnih kmetijskih mašin na razpolaganje, katerih se celó zádruge preprostih kmetov poslužujejo. In kako rodovitne so nekatere dežele po svoji legi, rodovitne tako, da še gnojá ne potrebujejo! Tako, na pr., sem v Topčideru poleg Beligrada videl gnoj nakladati na gare (kola) in ga voziti v bližnji potok. Na vprašanje moje, zakaj to? dali so mi odgovor: „naša zemlja je premastna in ne strpi gnoja.“ Isto tako ravnaajo z gnojem v Rumuniji itd. Ni tedaj po vsem tem čuda, da se severni Amerikanci ponašajo, da njihovi žitni pridelki odločujejo ceno na žitnih sejmiših v Odesi in v Peštu.

(Konec prihodnjič.)

Naravoznanske stvari.

Važnost vode za rastlinsko življenje.

Spisal Jan. K. Pihelštajski.

(Dalje.)

K točki 2. Ako se rastline z obzirom na redovitost vživanja hrane v letnih dobah že tako razločujejo od živalskega telesa, je ta razloček med poedinimi rastlinami še mnogo večí.

Trdo in večkrat od solčnih žarkov razbeljeno skalovje kakor tudi neizmerno zemeljsko morje, katerega dna še nikdo ni osušil, oba dva je stvarnik vsega življenja z rastlinami preskrbel. Vidi se, kako razna je

množina vode, katero poedine vrste rastlin zahtevajo. Med tem, ko se skalne rastline z rôso in dežjem zadovoljujejo, živé vodne rastline v neposušljivi globočini morja. In tako potrebuje vsaka vrsta k dobremu vspevanju svojo mero mokrote, in zato je treba paziti, da rastlino v njej primerno zemljo vsejemo ali vsadimo. Da morska alga na skali in hrast v morji ne more rasti, je vsakemu jasno, al med tem nasprotjem (extremom) je pa neštevilno srednjih stopinj, na katere vse je treba ozir jemati, ako hočemo rastlini ono dati, česar potrebuje. In odkritosrčno smemo reči, da mnogi rastlinarji tudi v tej zadevi preveč po enem kopitu rastline izrežajo. Tedaj glasi se drugo glavno načelo:

„Opazuj pravo mero mokrote, katere vsaka vrsta rastlin potrebuje, in vsadi jo na njej primerno mesto — zemljo — ako hočeš vsaki zadostiti!“

K točki 3. Vsak je prepričan, da toča in sodomski, žvepleni dež ne more rastlini ugajati. Ker tedaj led, kakor tudi vrela voda ni prikladna rastlini, jej bo skoraj gotovo tihi mlačni dež največ koristil. V koliko je ploha rastlinstvu koristna — kar nekateri trdijo — od tihega počasnega dežja, se nočem tukaj pričakati, ker še nikoli nisem zapazil, da je slabša letina postala, ako ni bilo v letu mnogokrat hude ure in plohe, samo da drugi pogoji dobre letine niso izostali. Nasprotno bi jaz trdil, da ploha mnogokrat več škoduje, nego koristi. Ker pri plohi navadno veliko vode mahoma doleti, katera izpere rastlinam ne samo gnoj, v goratih krajih odnese jim tudi zemljo, v kateri so korenine zaraščene, in tako najboljša hrana z divjim vrelom v potok, reko in slednjič v morje odteče.

Nikakor pa nočem oporekati, da elektriciteta za rast rastlinstva ni potrebna, marveč ona je potrebna za vse, kar živi. Menim samo, da elektriciteta ne samo pri hudi uri, gromu in pri šviganju bliska, ampak tudi po mirni poti vsem stvarjem lahko na korist doide, ker grom in blisk ni ravno način, po katerem bi elektriciteta vsemu življenju koristila, temveč je samo prikazen izpraznjevanja prepolnosti — prenapetosti.

Ne bilo bi prav, ako bi zmrznjeni vodi vso korist za rastlinsko uspevanje odrekli. Tukaj omenjam samo sneg. On najprvo rastlinstvu služi kakor odeja proti zimskemu mrazu in potem je večna hrana studencev in planinskih potokov. Snegu se imamo zahvaliti za spomladno mokroto, in ko pri dežju polovica vode hitro odteče, popiva zemlja počasi vso sneženo vodo. Ako na sneg dežuje, vpiva on tudi to mokroto ter tako zabrani hitri odtok; v goratih krajih je večkrat ravno sneg, ki spomladanske povodnji zapreči.

Sneg deluje v podobi vode, po nekem do sedaj še morebiti premalo cenjenem načinu, jako ugodno na vegetacijo. Kakor hitro sneg na zemljo pade, se počasi topiti začne, ako namreč ne nastopi prehud mraz. — Prijatelji narave opazili so lahko, da sneg večkrat zgine, če tudi vlažno vreme ni nastopilo in se tudi toplota nad ničlo ni vzdignila. To počasno topjenje snega prouzroči najbolj solčni žarki, večkrat pri najhujšem mrazu, pa tudi luknjice, katere se v zemlji nahajajo — samo da ne sme predebela zmrznena skorja biti — in iz katerih komaj opazljiva zemeljska toplota izpuhti. Najočitnejše zgine sneg o pozni zimi, ko solnce uže višje stoji; to se najbolje opazi na taci krajih, kjer druge stvari sneg pokrivajo, katere solčne žarke bolje na-se vlečejo; tukaj nastanejo prave dupline v snegu, ki se sčasoma raztopé do suhe zemlje.

Iz vsega tega se vidi, da ima sneg ne samo nalogo, manjše rastline mraza varovati, ampak tudi, kakor voda, posredno in neposredno na vegetacijo vplivati.

(Konec prihodnjič.)